

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/80106,Pokaz-filmu-Kamerdyner-w-ramach-przekladu-filmowego-Kino-w-PRL-PRL-w-kinie-Histo.html>
26.04.2024, 09:14

Pokaz filmu „Kamerdyner” w ramach przeglądu filmowego „Kino w PRL - PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej” - Warszawa, 5 listopada 2019

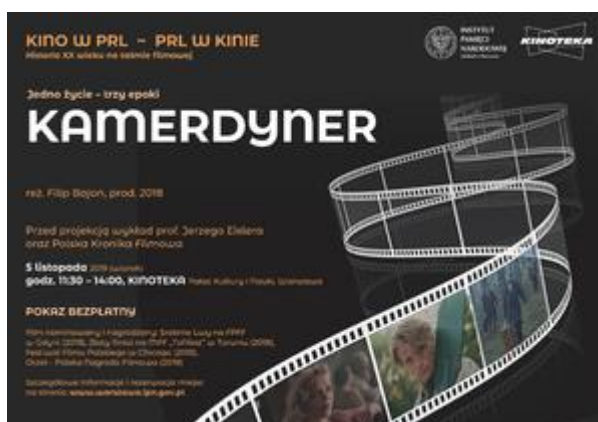
W wtorek 5 listopada 2019 r. odbyło się kolejne spotkanie w warszawskiej Kinotece w ramach cyklu „Kino w PRL - PRL w kinie. Historia XX wieku na taśmie filmowej”.

Pokazany został film w reżyserii Filipa Bajona „Kamerdyner”. Projekcję poprzedziła Polska Kronika Filmowa i wykład prof. dr hab. Jerzego Eislera (IPN, Instytut Historii PAN)

Film nominowany i nagrodzony: Srebrne Lwy na FFFF w Gdyni (2018), Złoty Anioł na MFF „Tofifest” w Toruniu (2018), Festiwal Filmu Polskiego w Chicago (2018), Orzeł - Polska Nagroda Filmowa (2019).

„Kamerdyner” to opowiedziana z epickim rozmachem, inspirowana prawdziwymi wydarzeniami historia splątanych losów Polaków, Kaszubów i Niemców na tle burzliwych wydarzeń pierwszej połowy XX stulecia.

Temat Kaszub i Kaszubów nie był w kinie polskim *terra incognita*. „Kamerdyner” otwiera jednak zupełnie inną perspektywę, stając się niejako lustrem wobec prozy Günthera Grassa, a „Blaszanego bębena” w szczególności i niemieckiego kina: mieszkańcy Kaszub stanowią rodzaj klina między żywiołem germańskim i polskim; jedni z nich ciągną w stronę Niemiec, drudzy w stronę Polski, być może są i tacy, którzy

próbują zachować własną, odrębną tożsamość, jakkolwiek czystość przekazu zakłóca anegdota o Antonim Abrahamie – Kaszubie, który, uczestnicząc w konferencji wersalskiej, walnął pięścią w stół i krzyknął: „Nie ma Kaszub bez Polonii, a bez Kaszub Polski”.

Producenci filmu zaprosili do współpracy Filipa Bajona, jednego z niewielu w polskim kinie specjalistów od polsko-niemieckiego pogranicza, także kulturowego, które penetrował w „Magnacie”, „Limuzynie Daimler Benz” czy „Wizji lokalnej 1901”. Dodać do tego należy, że Bajona stać na epicki rozmach – nawet przy skromnych możliwościach (finansowych) naszej kinematografii.

Fabula filmu obejmuje około 45 lat. Chłopcem, który rodzi się na skraju drogi w 1900 r. jest Mateusz, syn byłej pokojówki hrabiostwa von Krauss, Łucji Kroll, prawdopodobnie bękart hrabiego. Matka umiera przy porodzie, opiekę nad chłopcem przejmują rodzice chrzestni Urszula i Bazyl Miotke (pierwowzorem jego postaci jest zapewne wspomniany Antoni Abraham, ale także inni działacze kaszubscy i urzędnicy państwowi z okresu międzywojennego), ale hrabina bierze chłopca na wychowanie. Mateusz dorasta w pałacu, kończy miejscowe gimnazjum, podczas gdy dzieci hrabiostwa otrzymują staranną edukację w Berlinie. W dorastającym Mateuszu zakochuje się jego (najpewniej) przyrodnia siostra, Marita, a gdy dochodzi do spełnienia tego uczucia, matka czym prędzej wysyła ją do stolicy Niemiec, by przy pierwszej okazji wydać za mąż. Po wyjeździe ukochanej młody Kaszub zostaje kamerdynerem w hrabiowskim pałacu.

Równolegle z wątkiem sentymentalnym rozwija się wątek polityczno-historyczny. Miotke agituje za polskością Kaszub, a gdy wybuchą I wojna światowa, zostaje wcielony do pruskiego wojska, podobnie zresztą jak hrabia Hermann von Krauss. Po wojnie docierają z Berlina echa rewolucji, ale także traktatu wersalskiego, w wyniku którego von Kraussowie tracą połowę majątku, który znalazł się w polskich granicach i został znacjonalizowany.

Miotke zostaje wejherowskim starostą, Mateusz kieruje polskimi tartakami aż do września 1939 r. Tuż przed wybuchem wojny powstają hitlerowskie listy proskrypcyjne, ludzie, którzy się na nich znajdują, stracą życie w serii egzekucji w lasach wokół Piaśnicy – przedstawiciele polskiej inteligencji, księża i urzędnicy wraz z rodzinami. Finał opowieści następuje w 1945 r., kiedy na Kaszuby wkracza Armia Czerwona.

Twórcy „Kamerdynera” kreślą z epickim rozmachem obraz epoki, wykorzystując zarówno scenografię i kostiumy, jak i urok kaszubskich krajobrazów. Filip Bajon wie, w jaki sposób przykuć uwagę widza, który nie szuka gwałtownych kulminacji, chce dotknąć minionego świata, poczuć oddech epoki – tym ciekawszej, że bezpowrotnie minionej, choć tak nieodległej. Film daje przedsmak świetnego, pełnego pietyzmu dla szczegółów widowiska.

Występują: Janusz Gajos, Anna Radwan, Sebastian Fabijański, Marianna Zydek, Adam Woronowicz, Sławomir Orzechowski, Borys Szyc, Łukasz Simlat, Daniel Olbrychski, Janusz Chabior.

[Fragment recenzji: Konrad J. Zarębski, Kamerdyner, „Kino” 2018, nr 10]

Kolejne pokazy:

- **Filmowe wizje losów ludzkich w warunkach ekstremalnych – 17 grudnia 2019**

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

SYN SZAWŁA, reż. László Nemes, prod. Węgry 2015 [105 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Oscar za najlepszy film nieanglojęzyczny (2016), Złote Globy (2016), Grand Prix MFF w Cannes (2015), Cezar (2016), BAFTA (2017), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2017), Goya (2017).

Występują: Géza Röhrig, Levente Molnár, Urs Rechn, Todd Charmont, Sándor Zsótér, Marcin Czarnik.

- **Obraz II wojny światowej w filmie – 21 stycznia 2020**

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

FURIA, reż. David Ayer, prod. USA, Wielka Brytania 2014 [130 minut]

Film nominowany: Camerimage (2014), National Board of Review (2014).

Występują: Brad Pitt, Shia LaBeouf, Logan Lerman, Michael Peña, Jon Bernthal.

- **Bohater tragiczny – paradoksy powojennej historii Polski – 24 marca 2020**

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

NIEWINNE, reż. Anne Fontaine, prod. Francja, Polska, Belgia 2016 [115 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Cezar (2017), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2017), MFF w Valladolid (2017), MFF „Tofifest” w Toruniu (2017), MFF w Pune (2017).

Występują: Lou de Laâge, Agata Buzek, Agata Kulesza, Joanna Kulig, Vincent Macaigne, Eliza Rycembel, Katarzyna Dąbrowska, Mariusz Jakus.

- Miłość w cieniu „żelaznej kurtyny” – **21 kwietnia 2020**

Polska Kronika Filmowa [10 minut]

ZIMNA WOJNA, reż. Paweł Pawlikowski, prod. Polska, Francja, Wielka Brytania 2018
[85 minut]

Film nominowany i nagrodzony: Złota Palma na MFF w Cannes (2018), Oscar (2019), BAFTA (2019), Felix – Nagroda Europejskiej Akademii Filmowej (2018), Złote Lwy na FPFF w Gdyni (2018), Orzeł – Polska Nagroda Filmowa (2019), Cezar (2019), Goya (2019), Srebrna Żaba na Camerimage (2018), MFF w Toronto (2018), National Board of Review (2018), MFF w Gandawie (2018), MFF w Sztokholmie (2018).

Występują: Joanna Kulig, Tomasz Kot, Borys Szyc, Agata Kulesza, Adam Woronowicz, Adam Ferency, Cédric Kahn, Jeanne Balibar.